

Levenskansen sinds 1850 sterk toegenomen

Patronen in overleven

Van degenen die behoorden tot de generaties geboren halverwege de negentiende eeuw, werd nog niet de helft ouder dan 50 jaar. Van de generaties uit het begin van de twintigste eeuw bereikt de helft de 75-jarige leeftijd. Die toegenomen overlevingskans is vooral toe te schrijven aan de sterftereductie in de eerste jaren na de geboorte.

Van de in 1851–1855 levendgeboren jongens bereikte iets meer dan 70 procent de 2,5-jarige leeftijd. Van degenen geboren in de periode 1981–1985 was dit percentage 99. Voor de 5,5-jarige jongens is de verbetering van het percentage overlevenden nog groter geweest, van 66 procent van de geborenen in 1851–1855 naar 99 procent van de geborenen in 1981–1985. De toename van het aandeel overlevenden op een bepaalde leeftijd in de opeenvolgende generaties is toe te schrijven aan de sterftereductie in de eerste jaren na de geboorte.

Voor de levendgeboren meisjes liggen de percentages overlevenden over het algemeen hoger. Zo werden 75 van de honderd in 1851–1855 levendgeboren meisjes 2,5 jaar, tegen ruim 99 procent voor de generaties 1981–1985. Voor de oude generaties was de kindersterfte onder jongens aanzienlijk hoger dan onder meisjes. Dit verklaart de lagere overlevingspercentages voor jongens op de lage leeftijden. Bij de meer recente generaties is dit verschil nagenoeg verdwenen.

Oorlogsknik

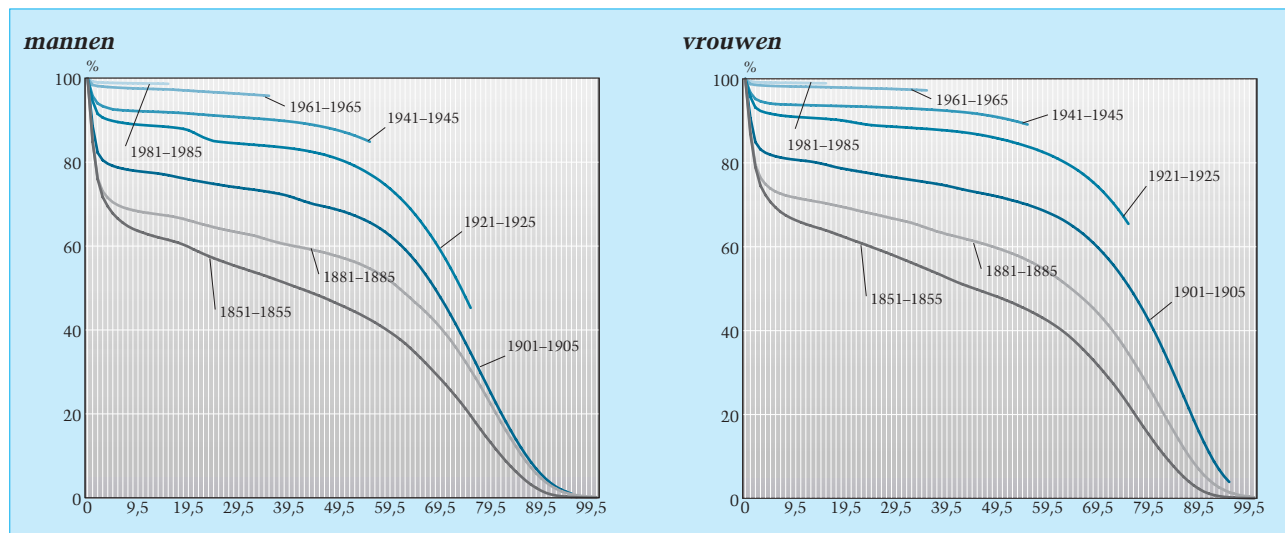
Met behulp van generatie-overlevingstafels is voor generaties vanaf 1850 nagegaan welke sterfterisico's voor hen golden. Uit deze generatie-overlevingstafels kunnen overlevingscurven worden afgeleid. Deze geven voor afzonderlijke generaties het

aandeel overlevenden op opeenvolgende leeftijden weer. Hierbij wordt alleen rekening gehouden met ontwikkelingen in de sterfte. Eventuele effecten van migratie blijven buiten beschouwing.

Duidelijk zichtbaar is de knik in de overlevingscurve bij de mannen van generaties 1921–1925. Dat is het gevolg van de oorlogshandelingen in de jaren 1940–1945. Bij de vrouwen is dit nauwelijks te zien. Van deze generaties waren er op leeftijd 19,5 jaar van de mannen nog 88 procent in leven tegen 90 procent van de vrouwen, een verschil van twee procentpunt. Voor de 25,5-jarigen bedroegen de overlevingspercentages 85 voor de mannen en 89 voor de vrouwen. Dit verschil is tweemaal zo groot als het aandeel overlevenden op 19,5-jarige leeftijd. Ook voor de generaties 1911–1915 bij de mannen is nog een lichte knik in de curve zichtbaar, op tien jaar hogere leeftijd.

De curven voor de opeenvolgende generaties gaan na de eerste levensjaren steeds horizontaler lopen. Vooral voor vrouwen daalt de curve tot op hoge leeftijd maar weinig. Daarna nemen de overlevingskansen echter snel af, ook voor de meer recente generaties. De kans op het bereiken van de 85,5-jarige leeftijd voor een levendgeboren jongen is bijna verdrievoudigd (van vijf procent voor de generaties 1851–1855 tot 14 procent voor de generaties 1911–1915).

Overlevenden per leeftijd, naar geslacht en generatie

Leeftijdsverschil

Doordat het aandeel overlevenden voor opeenvolgende generaties toeneemt, neemt ook de mediane leeftijd toe. De mediane leeftijd is de leeftijd waarop de helft van de oorspronkelijke generatie nog in leven is. Minder dan de helft van de generaties die halverwege de negentiende eeuw zijn geboren, werd 50 jaar. Van de generaties uit het begin van de twintigste eeuw heeft de helft van de vrouwen de 80-jarige leeftijd bereikt, de helft van de mannen werd 70 jaar.

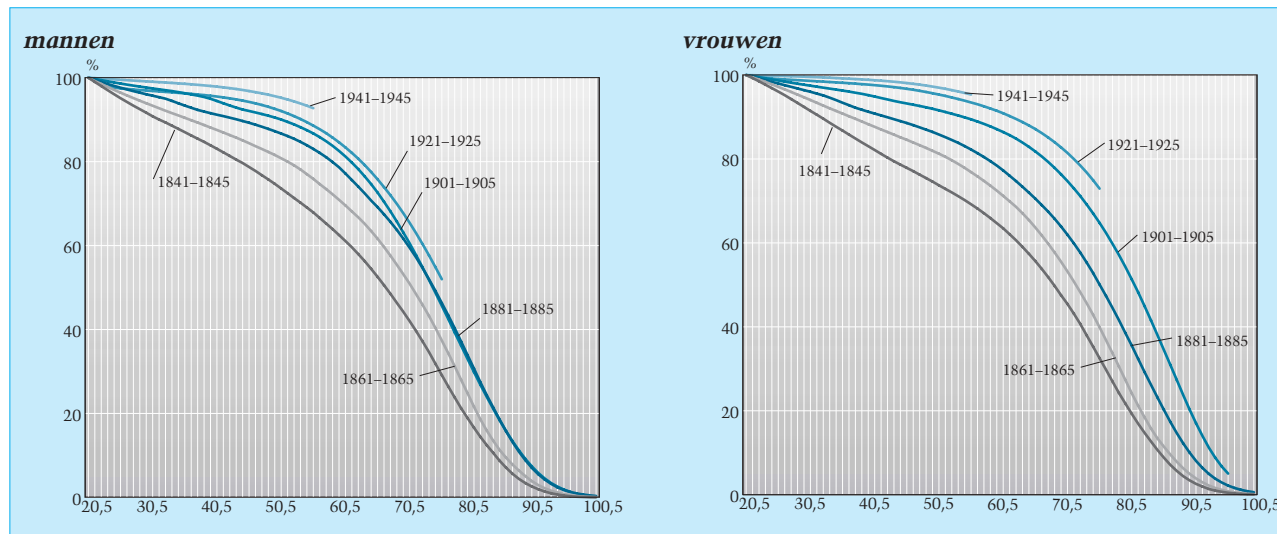
Vanaf de generaties 1891–1895 neemt het mediane-leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen toe. Bij eerdere generaties was

dit verschil bijna vijf jaar in het voordeel van de vrouwen. Voor de generaties 1911–1915 was dit verschil al opgelopen tot negen jaar. Hierna zijn de eerste tekenen zichtbaar van een lichte afname van dit leeftijdsverschil tussen mannen en vrouwen.

Overlevingskansen

De sterke toename van de mediane leeftijd kan voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan de sterke daling van de sterfte in de eerste levensjaren. Maar ook op hogere leeftijd heeft zich een duidelijke verbetering van de overlevingskansen voorgedaan. Van de vrouwen van de generaties 1841–1845 die

Overlevenden vanaf leeftijd 20,5 jaar, naar geslacht en generatie

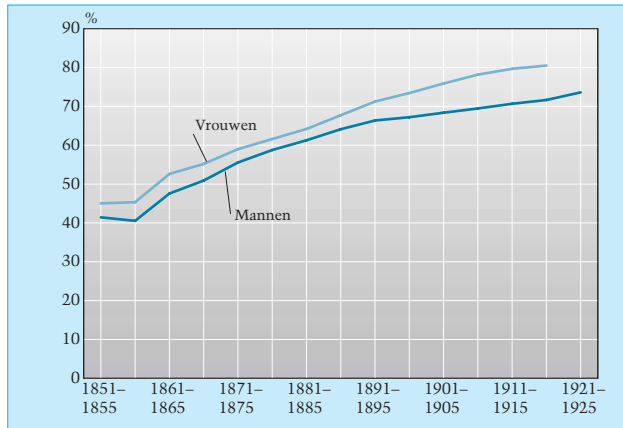

de 20,5-jarige leeftijd haalden, werd bijna 70 procent 55,5 jaar of ouder. Bij de generaties 1941–1945 was dit al 95 procent. Bij de mannen lagen de overlevingskansen lager. Van de 20,5-jarige mannen van de generaties 1841–1845 heeft 68 procent de 55,5-jarige leeftijd bereikt. Bij de generaties 1941–1945 was dit 93 procent.

Het aantal mannen dat een hoge leeftijd bereikt is duidelijk toegenomen. Slechts vijf procent van de generaties van halverwege

de negentiende eeuw werd ouder dan 85,5 jaar. Voor de generaties van het begin van de twintigste eeuw is dit toegenomen tot 14 procent. Deze toename is echter minder groot dan die van het percentage mannen dat de 65,5-jarige respectievelijk 75,5-jarige leeftijd bereikt. Dit betekent dat de toename van het aantal ouderen meer veroorzaakt is door verlaging van de sterfte op jonge en middelbare leeftijd dan door verlaging van de sterfte op de hoogste leeftijden. Veel meer mensen dan vroeger worden oud, maar niet zo veel meer mensen worden heel oud.

Mediane leeftijd per generatie, naar geslacht

Spaanse griep

Er hebben zich enkele haperingen voorgedaan in de vooruitgang van de overlevingskansen. Duidelijk zichtbaar is de knik in de curve ten gevolge van de Spaanse griep in 1918 (bij de generaties 1916–1920) en die van de oorlog in 1940–1945 (bij de generaties 1941–1945). Eveneens is de achterblijvende ontwikkeling bij de oudere mannen van 75,5 jaar zichtbaar bij de generaties van na 1890. Dat is mede een gevolg van het roken. Voor alle leeftijden geldt dat de overlevingscurve van de vrouwen zich gunstiger heeft ontwikkeld dan die van de mannen.

Ron Tas

Overlevenden voor enkele leeftijden, naar geslacht en generatie

